

Rapport 2009:32

Arkeologisk förundersökning/antikvarisk kontroll

Elkabel vid Vagnstad på Vikbolandet

RAÄ 325

Vagnstad 1:1, Häradshammars-Lundby 1:2, Kagestad 1:2

Häradshammars socken

Norrköpings kommun

Östergötlands län

Titti Fendin

Elkabel vid Vagnstad på Vikbolandet

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning och arkeologisk bakgrund.	4
Syfte	5
Metod och dokumentation	5
Resultat	5
Referenser	5
Tekniska uppgifter.	6

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde i mars 2009 en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll på Vikbolandet inom fastigheterna Vagnstad 1:1, Häradshammars-Lundby 1:2, Kagestad 1:2 i Häradshammars sn, Norrköpings kommun. Undersökningen genomfördes i samband med schaktning för nedläggning av elledning inom rubricerade fastigheter. Området ligger inom en fornlämningsrik bygd med gravar och hägnadssystem från järnåldern. Den sammanlagda ledningssträckan uppgick till ca 120 m varav den östra delen berörde en stensträng, RAÄ 325 (Häradshammars sn). Inget av antikvariskt intresse påträffades dock vid förundersökningen. Uppdragsgivare var Eon Elnät AB som också bestod undersökningen.

Titti Fendin
antikvarie

Inledning

Östergötlands länsmuseum genomförde i mars 2009 en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll inom fastigheterna Vagnstad 1:1, Häradshammars-Lundby 1:2, Kagestad 1:2, Häradshammars sn, Norrköping kommun. Förundersökningen utfördes med anledning av schaktningsarbete för elledning fram till ett nybyggt hus inom fastigheten Vagnstad 1:1.

Den aktuella arbetsytan, i form av ledningsschakt för elkabel, uppgick totalt till ca 60 m². Längden på schaktet var ca 120 m och schaktbredden 0,5 meter. Schaktdjupet uppgick till ca en meter.

I närmiljön till den planerade ledningsdragningen finns flera registrerade fornlämningar, framförallt gravar och hägnadssystem från järnåldern.

Den arkeologiska förundersökningen utfördes på uppdrag av Eon Elnät AB vilka även svarade för kostnaderna. Ansvarig för undersökningen och rapportarbetet var antikvarie Titti Fendin,

Områdesbeskrivning och arkeologisk bakgrund

Arbetsområdet ligger omkring 1,7 km sydost om Häradshammar. Landskapet är kuperat med åkrar i de låglänta partierna mellan skogbevuxna kullar och höjdryggar. Höjden över havet varierar från ca 10

meter (åkermark) till drygt 30 meter (höjdryggar).

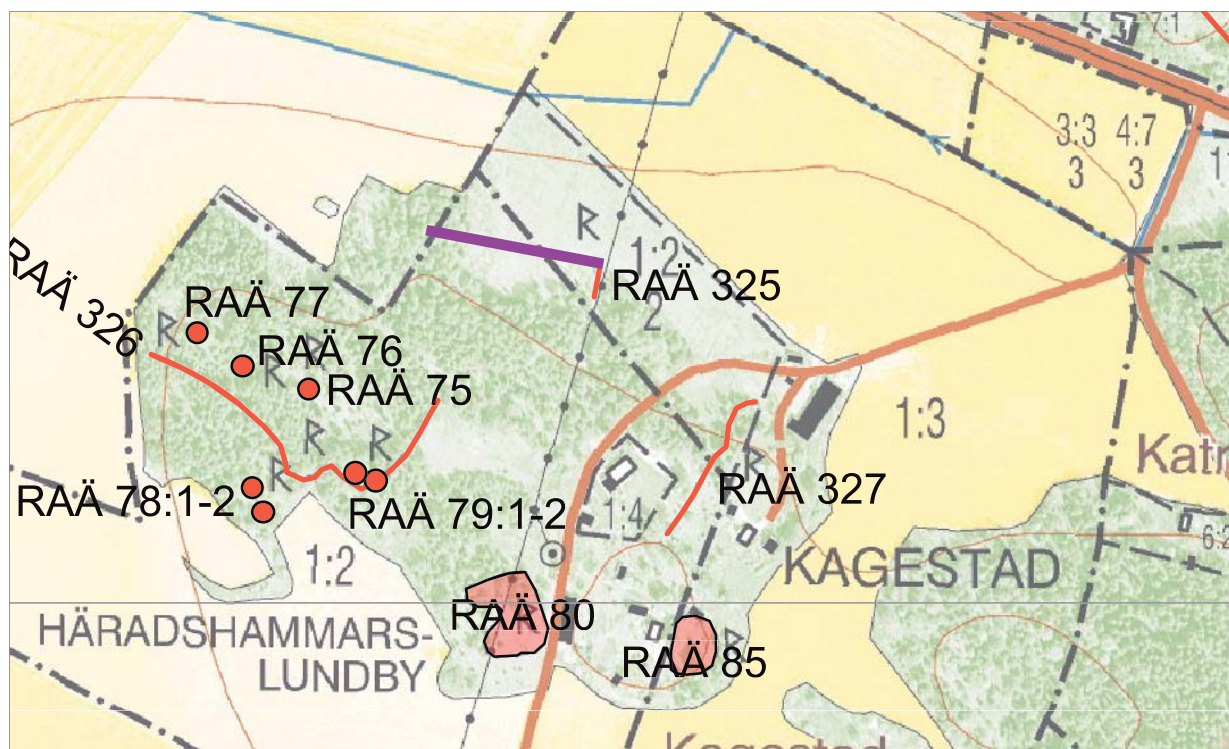
Det aktuella exploateringsområdet ligger inom flack hagmark på den norra sluttningen av en moränhöjd.

Det rör sig om ett mycket fornlämningsrikt område med boplatser, gravar och hägnadssystem från järnålder. Runt den aktuella platsen finns ett flertal registrerade fornlämningar bestående av två gravfält (RAÄ 80 och 85, Häradshammars sn), sju stensättningar, (RAÄ 75-79, Häradshammars sn) samt rester efter ett stensträngssystem (RAÄ 325-327, Häradshammars sn).

Schaktningen berörde delar av stensträngssystemet RAÄ 325, en 40 m lång stensträng inom den östligaste delen av det aktuella undersökningsområdet. Den nord-sydligt orienterade stensträngen är delvis övertorvad och består av 0,3-0,7 m stora stenar i två-fyra rader. Vissa stenblock är upp till 1m stora.

Omkring 120 m öster om ledningssträckan, på krönet av en moränhöjd och inom hagmark, finns ytterligare en stensträng (RAÄ 327 Häradshammars sn). Den delvis övertorvade stensträngen har nord-sydlig sträckning, är enskiktad, med 0,3-0,6 m stora stenar och har en sammanlagd längd på omkring 120 m. På stensträngen växer enstaka tallar och enbuskar.

Ca 190 m söder om undersökningsområdet ligger ett gravfält (RAÄ 80, Häradshammars sn). Gravfältet utgörs av 5 runda stensättningar, ca 6-12 m i diameter och 0,2-0,5 m höga. På två av stensättningarna finns mittblock och tre har helt eller delvis synlig kantkedja.

Figur 3. Utsnitt ur digitala Fastighetskartan över området öster om Häradshammar med fornlämningar och grävd sträcka markerad (lila). Skala 1:5000.

Ytterligare ett gravfält (RAÄ 85, Häradshammars sn) ligger på ett avstånd av omkring 220 m sydost om exploateringsområdet. Gravfältet, som är beläget på krönet av en moränhöjd, är 40 x 25 m och består av 5 runda stensättningar. Stensättningarna är 5-10 m diameter och 0,1-0,4 m höga. Två stensättningar belägna i gravfältets centrala del, har delvis övertorvad fyllning av 0,3-0,7 m stenar, enstaka stenar är 1 m stora. Övriga stensättningar är övertorvade med talrika stenar i ytan, 0,2-0,6 m stora. Två stensättningar har helt eller ställvis synlig kantkedja. Två av stensättningarna är belägna intill en ägo gräns. Gravfältet är beväxt med enstaka tallar samt lövsly.

RAÄ 326 (Häradshammars sn) är en omkring 170 m lång, delvis övertorvad stensträng belägen på en moränhöjd, 120 m sydväst om exploateringsområdet. Stensträngens sydöstra del går mellan stensättningarna RAÄ 79:1 och 79:2. Stensättningarna är delvis övertorvade, runda och med ställvis synlig kantkedja, 6 m respektive 7 m i diameter och 0,2-0,3 m hög och består av 0,3-0,6 m stora stenar. RAÄ 79:2 har ett 1 m högt mittblock av granit. Den nordöstra delen av stensättningen är skadad.

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var primärt att fastställa om fast fornlämning berördes av det planerade arbetsföretaget. Om fast fornlämning framkom skulle undersökaren, inom ramen för förundersökningen, se på möjligheterna att justera arbetet så att fornlämningarna inte kom till skada. De fornlämningar som eventuellt framkom vid schaktningen skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning, samt om möjligt dateras.

Till undersökningen kunde följande frågeställningar knytas:

- Har eventuella spår efter historisk/förhistorisk aktivitet inom undersökningsområdet någon tidsmässig och kulturell samhörighet med gravarna och hägnadssystemen på moränhöjden?
- Hur kan i så fall de nyupptäckta lämningarna relateras till övriga kända fornlämningar i landskapet?

Resultatet från förundersökningen ligger till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet. Rapporten vänder sig till uppdragsgivaren och till Länsstyrelsen, men även till allmänheten som kan ha intresse av resultaten.

Metod och dokumentation

Förundersökningen genomfördes i form av schaktövervakning vid upptagande av ledningsschakt från befintlig elledning på stolpe fram till det nybyggda huset inom fastigheten Vagnstad 1:1. Ett tjockt lager nysnö samt snöfall vid undersökningstillfället medförde att det inte sågs som meningsfullt för dokumentationens skull att fotografera platsen och arbetet.

Resultat

Undersökningen inleddes med besiktning av platsen. Platsen låg i åkermark intill en moränsluttning som vette mot norr. Enligt fornminnesregistret skulle nedre delen av sluttningen vara läget för en nord-sydligt orienterad stensträng (RAÄ 325 Häradshammars sn). Här fanns kala berghällar och enstaka stenblock. Vid besökstillfället täcktes dock marken av stora mängder nysnö vilket avsevärt försvårade bedömningen av platsen.

Ledningsschaktet drogs i åkermarken västerut i höjd med befintlig stolpleddning och ca 10 m från åkerkanten. Schaktet passerade på vägen genom ett djupt, nord-sydligt orienterat dike och fortsatte vidare upp genom ett terrassliknande åkerplan upp i skogsbacken där det nybyggda huset ligger.

Schaktet övervakades i de delar som direkt berörde RAÄ 325 samt ytterligare ett tiotal meter öster där om. Vidare övervakades ledningsdragningen ett tiotal meter inom den terrassliknande åkermarken i anslutning till skogsbacken. Övriga, lägre liggande åkerytor som omfattades av ledningsdragningen bedömdes inte vara av antikvariskt intresse.

Schaktbredden var ca 0,50 m och djupet omkring en meter. Marken var allmänt mycket vattensjuk och schaktet vattenfylldes snabbt så snart det tagits upp. Jordmånen utgjordes av 0,30 m djupt matjordsskikt och därunder styv postglacial lera. Inget av arkeologiskt intresse kunde iakttagas i det upptagna schaktet vare sig i höjd med RAÄ 325 eller inom det terrassliknande åkerplanet.

De stenar som tillhört stensträngen RAÄ 325 inom det område som berördes av ledningssträckningen har förmodligen försvunnit genom bortodling. Ytterligare antikvariska åtgärder bedöms inte vara nödvändiga inom det aktuella området.

Referenser

Fornminnesregistret för Häradshammars socken, Ög:
<http://www.fm.is.raa.se/fmis/>

Tekniska uppgifter

Lokal	Vagnstad 1:1, Häradshammars-Lundby 1:2, Kagestad 1:2
Socken/Stad	Häradshammars sn
Kommun	Norrköpings kommun
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 325
Ekonomiska kartans blad	8689 8G 8 j Häradshammar SO
Koordinater	X6492211 Y1547913
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning, antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens dnr	431-2611-09
Länsstyrelsens handläggare	Bertha Amaya
Länsstyrelsens beslut	2009-03-25
ÖLM dnr	121/09
ÖLM projektnr	530930
Uppdragsgivare	Eon Elnät AB
Kostnadsansvarig	Eon Elnät AB
Projektledare	Titti Fendin
Personal	-
Fältarbetstid	2009-03-23
Totalt undersöktes	60 m ²
Fynd	-
Foto	-
Analyser	-
Grafik	Johan Levin
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2009:32 © Östergötlands länsmuseum

Med anledning av nedläggning av elledning inom fastigheten Vagnstad 1:1, Häradshammars-Lundby 1:2 och Kagestad 1:2 i Häradshammars socken, Norrköpings kommun, genomförde Östergötlands länsmuseum i mars 2009 en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll. Området ligger inom en fornlämningsrik bygd med gravar och hägnadssystem från järnåldern. Vid förundersökningen påträffades inget av arkeologiskt intresse som föranledde vidare antikvarisk åtgärd. Uppdragsgivare var Eon Elnät AB som också bekostade undersökningen.